

Λεξιλογικά – Πραγματολογικά –Ερμηνευτικά σχόλια

<i>ή χειρ, τῆς χειρός...</i>	νχειρ-
<i>ή νύξ, τῆς νυκτός...</i>	ννυκτ-
<i>το ἔπος, το ὤ ἔπους...</i>	νἔπεσ-
<i>ὁ Κρέων, το ὤ Κρέοντος...</i>	νΚρέοντ-
<i>ὁ Ἐτεοκλῆς, το ὤ Ἐτεοκλέους...</i>	νἘτεοκλέσ-
<i>ή χθών, τῆς χθονός...</i>	νχθον--
<i>ὁ Πολυνείκης, το ὤ Πολυνείκους...</i>	νΠολυνεικ-
<i>ὁ νέκυς, το ὤ νέκυος...</i>	ννέκυ-
<i>ή χάρις, τῆς χάριτος...</i>	νχάριτ-
<i>το πρᾶγμα, το ὤ πράγματος...</i>	νπραγματ-
<i>ή πόλις, τῆς πόλεως</i>	νπόλε-
ἔστερήθημεν	οριστική παθητ. αορίστου α' του ρ. στερέομαι –οὔμαι ή στέρομαι,στερίσκομαι.
αὐλείων	ὁ αὐλείος, ή αὐλεία, το αὐλείον
κλύοις	οριστική ενεστώτα, του ρ. κλύω > κλυτός
προτίσας	μετοχή αορίστου του ρήματος προτίω :προτιμώ, κρίνω κάποιον άξιο τιμής (πρβλ.

Η Γνώση με τρόπο απλό και κατανοητό!

	ἀποτίω φόρον τιμής) ενώ
τίνω	πληρώνω
τείνω	τεντώνω
χρησθείς	μετοχή παθητ. αορ. α' του ρ. χρήομαι -ῶμαι.
ἔνερ +θεν # ὕπερ + θεν	εντός, από κάτω # από πάνω
κωκῦσαι	απαρ. αορ. του ρ. κωκύω :θρηνώ. Κωκυτός λεγόταν ο ποταμός του Θρήνου στον Αχέροντα
οἶωνοῖς < οἶος : μόνος	τα πουλιά αλλά και η προφητεία εἶς οἶωνος ἄριστος ἀμύνεσθαι περί πάτρης.
βορᾶς < βιβρώσκω	
κηρύξαντα ἔχειν	περιφραστικό απαρέμφατο αντί κεκηρυχέναι
νεῖσθαι	απαρέμφατ ενεστ. του νέο (εὔ) μαι :έρχομαι
δημόλευστος	δηῆμος + λεύω : λιθοβολώ λάας < lapis : λίθος
στρατός	< στορέννυμι : στρώνω
κασίγνητος	< (ὄ) κάσις (κοιλιά) +γενέσθαι
ἀδελφός	< (ἀ) + ἡ δελφύς (μήτρα)
θησαυρός	< τίθημι

Η Γνώση με τρόπο απλό και κατανοητό!

Ούδεις μῦθος φίλων ἴκετο : οι παραστάσεις των τραγωδιών ξεκινούσαν πριν από την ανατολή του ήλιου, επομένως ο στρατός των Αργείων πρέπει να είχε τραπεί σε ανάμεσα στα μεσάνυχτα και το χάραμα της επόμενης μέρας, την ίδια νύχτα προτού ανατείλει ο ήλιος. Η Ισμήνη είναι μεν απληροφόρητη αλλά δεν εκδηλώνει ούτε τη χαρά της επειδή νικήθηκαν οι Αργείοι ούτε και τη λύπη για τον θάνατο των αδελφών της. Η χαρά και η λύπη εξουδετερώνονται αμοιβαία από τις οικογενειακές τραγωδίες και τον εμφύλιο πόλεμο ο οποίος προκλήθηκε από τους δυο αδελφούς της και μέλλεται να τον συνεχίσει η Αντιγόνη με την ανυπακοή της. Εσωστρεφής, απαθής, απροβλημάτιστη;

Άλλωστε δεν είναι αυτή που διαχειρίζεται τα κοινά αλλά ο εχθρός της οικογένειάς της απέναντι στον οποίο είναι ανίσχυρη και ως γυναίκα και ως υπήκοος υποχρεωμένη να υποτάσσεται στη θέληση των δυνατών επειδή η αντίσταση δεν οδηγεί πουθενά.

τάχα δείξεις εἴτ' εὐγενῆς πέφυκας εἴτ' ἐσθλῶν κακῆ. Η Αντιγόνη προσδοκά ότι η Ισμήνη θα την βοηθήσει και θεωρεί ότι η καλή καταγωγή και οι ευγενείς πρόγονοι αποτελούν προϋπόθεση για να επιδείξει υψηλό φρόνημα και ήθος. Η Ισμήνη, σύμφωνα με την Αντιγόνη, πρέπει να φανεί αντάξια των προγόνων της και της βασιλικής καταγωγής της.

Η Γνώση με τρόπο απλό και κατανοητό!

Δυοῖν ἀδελφοῖν θανόντων -διπλῆ χερί : Συχνά οι ποιητές χρησιμοποιούν αντί του δύο τα αριθμητικά επίθετα *διπλοῦς, δίδυμος, δισσός.*

φροῦδος ἔστιν Ἀργείων στρατός : Ο Ετεοκλής αρνείται να παραδώσει τον θρόνο και ο Πολυνείκης καταφεύγει στον πεθερό του Άδραστο, βασιλιά του Άργους και του ζητά να διεκδικήσει τον θρόνο για λογαριασμό του. Οι άλλοι πέντε άρχοντες είναι ο *Αμφιάραος, Καπανεύς, Ιππομέδων, Τυδεύς, Παρθενοπαῖος.* Μαζί με τον Άδραστο και τον Πολυνείκη είναι επτά άρχοντες εναντίον των 7 πυλών της Θήβας. Το εγχείρημα διεκτραγωδεύεται στην τραγωδία *Επτά επί Θήβας* του Αισχύλου.

Ἦιδη καλῶς καί τοῦδ' οὔνεκ' ἔκτος αὐλείων πυλῶν σ' ἐξέπεμπον, ὡς μόνη κλύοις. Ειρωνική η Αντιγόνη για την φαινομενική –αλλά αποτέλεσμα αδυναμίας- απάθεια της Ισμήνης, την καλεί έξω από τ' ανάκτορα, στο δρόμο, ώστε να μην την ακούσουν μεν από το παλάτι αλλά να είναι στο σημείο εκείνο της πόλης στο οποίο ο Κρέων θα ανακοινώσει δημοσίως την απόφασή του.

τοῖς ἔνερθεν ἔντιμον νεκροῖς : ο νεκρός έπρεπε να ταφεί πριν από τη δύση του ηλίου για να γαληνέψει η ψυχή του και να πάει εκεί που έπρεπε : οι νεκροί με τους νεκρούς και οι ζωντανοί με τους ζωντανούς. Η λέξη *ἀθλίως* αναφέρεται στον τρόπο με τον οποίο

Η Γνώση με τρόπο απλό και κατανοητό!

αντιμετωπίζεται μεταθανατίως ο Πολυνείκης και όχι στην προδοσία του. Η Αντιγόνη και η Ισμήνη ως γυναίκες που εμφορούνται από συναίσθημα που υπερβαίνει την λογική συγκλονίζονται περισσότερο από την οικογενειακή τραγωδία παρά από τα παθήματα της πατρίδας.

Τον μὲν προτίσας τον δ' ἀτιμάσας ἔχει : η ηθική των χρόνων είναι *ὄφθαλμόν ἀντί ὄφθαλμοῦ* και *ὀδόντα ἀντί ὀδόντος* και *φίλει τον φιλοῦντα* και *μίσει τον μισοῦντα*.

Εδώ ο Κρέων υπερβαίνει τα εσκαμμένα. Και για τον προδότη υπήρχε *ταφή κατ'ανοχή* έξω όμως από τα τείχη της πόλης πρωτίστως για λόγους υγείας για να αποφευχθεί η μετάδοση ασθενειών και δευτερευόντως για λόγους θρησκευτικούς. Με τη φράση *μηδέ κωκῦσαι τινά* ο Κρέων απαγορεύει όχι μόνο την πράξη της ταφής αλλά ακόμα και το συναίσθημα. Αποδέκτες αυτής της διαταγής είναι οι αδελφές του Πολυνείκη, οι πιο στενές του συγγενείς και τα επίθετα *ἄκλαυτον* και *ἄταφον* που χρησιμοποιεί η Αντιγόνη ακριβώς αντιστοιχούν στην οδύνη τους για τον *ἀθλίως θανόντα* Πολυνείκην.

Αυτή η επισήμανση της συγγένειας φαίνεται και από την φράση *σοί κάμοι* . Με την επανάληψη της αντωνυμίας *λέγω γάρ κάμέ* η Αντιγόνη δίνει αφενός το στίγμα του ψυχικού της κόσμου αλλά και την αυτεπίγνωσή της. Γνωρίζει μέχρι ποιο σημείο μπορεί να φθάσει,

Η Γνώση με τρόπο απλό και κατανοητό!

αυτό το γνωρίζει και ο Κρέων, γνωρίζει την αδυναμία της Ισμήνης αλλά προσπαθεί να την ενθαρρύνει μπαίνοντας η ίδια μπροστά.

Ο λιθοβολισμός σε κοινή θέα ως τιμωρία είναι εξευτελιστικό για όποιον τον υφίσταται. Ακόμα και στο θάνατο στερεί από τον πολίτη την αξιοπρέπειά του.

Με τα ρήματα *δείξεις... πέφυκας* η Αντιγόνη επισημαίνει στην Ισμήνη ότι η απόφαση είναι δική της και θα πρέπει να αντιμετωπίσει το δίλημμα· οποιαδήποτε όμως απόφαση και να πάρει το αποτέλεσμα είναι αμφιλεγόμενο εκεί με τον νεκρό αλλά το δέον κοινής αποδοχής εδώ με τους ζωντανούς αλλά το *δοκούν* κατά τον Κρέοντα μόνο.

έκκεκηρῦχθαι, προκεκηρῦχθαι και όχι κεκηρῦχθαι για περισσότερη έμφαση.

τόν αγαθόν Κρέοντα δηλαδή τον κακόν Κρέοντα όπως ειρωνικά τον αποκαλεί η Αντιγόνη και όπου εμφιλοχωρεί η οργή και η αγανάκτησή της για την καταστροφική διαταγή.

Χαρίκλεια Μυττά, φιλόλογος

Η Γνώση με τρόπο απλό και κατανοητό!